

Alicja Kasperowicz-Stępień

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Kształtowanie się wydatków publicznych w Polsce w latach 2005–2009

1. Wprowadzenie

Wydatki publiczne są głównym instrumentem realizacji alokacyjnej funkcji finansów publicznych. Ekonomiczny sens wydatków publicznych polega na tym, że w ich wyniku następuje alokacja dóbr, czyli wykorzystanie części PKB na cele związane z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb społecznych oraz cele wyznaczone w polityce społecznej i gospodarczej państwa¹. Tak więc o rozmiarze i strukturze wydatków decydują zarówno uwarunkowana historycznie, jak i przyjęta przez władze publiczne doktryna społeczno-gospodarcza. Stąd też wielkość wydatków zależy głównie od:

- zakresu finansowania przez państwo zadań publicznych,
- zakresu finansowania przez państwo usług społecznych,
- skali ingerencji państwa w procesy gospodarcze,
- wydajności fiskalnej państwa mierzonej stopniem redystrybucji dochodów.

Kształtowanie wydatków publicznych jest procesem trudnym merytorycznie i uwarunkowanym politycznie. Stąd też w procesie planowania wydatków występuje, z jednej strony, próba oceny realnych, pod względem stanu gospodarki i przyjętej doktryny, możliwości wydatkowych, czyli określenie tzw. pułapu wydatków. Z drugiej zaś strony, występuje dążenie różnych grup nacisku do zwiększenia środków przeznaczonych na finansowanie proponowanych zadań.

¹ S. Owsiak, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 19–32.

Należy zauważyć, że wydatki publiczne stają się szczególnie ważnym instrumentem polityki społeczno-gospodarczej w zintegrowanej Unii Europejskiej. Wspólna waluta zawęży instrumentarium polityki monetarnej i fiskalnej, obejmujące stopy procentowe, kursy walutowe, podatki, wydatki, deficyt budżetowy oraz dług publiczny. Należy zauważyć, że podatki podlegają harmonizacji, deficyt budżetowy i dług publiczny podlegają ograniczeniom traktatu z Maastricht. Tak więc zasadniczą rolę zaczynają odgrywać wydatki publiczne². Coraz większe znaczenie wydatków publicznych w gospodarce powoduje, że coraz większej wagi nabiera zarówno skala, jak i właściwa struktura wydatków publicznych.

Ponadto kryzys ekonomiczny trwający od jesieni 2008 r. i działania w kierunku jego przezwyciężenia wpłynęły negatywnie na stan finansów publicznych krajów UE, w tym Polski, w postaci gwałtownego wzrostu deficytu sektora finansów publicznych³. Podejmowane starania zredukowania deficytu sektora publicznego z 7,1% w 2009 r. do 3% w 2013 r.⁴ niewątpliwie będą się wiązały z poważnymi cięciami w wydatkach publicznych.

2. Zasady dokonywania wydatków publicznych w świetle ustawy o finansach publicznych

Problem wysokości i struktury wydatków jest kwestią kompromisu między różnymi opcjami i racjami, często dalece ze sobą sprzecznymi, w konkretnych warunkach społeczno-gospodarczych i politycznych. Trudności te nie oznaczają jednak wcale, że wydatki określane są intuicyjnie i że ich planowania nie można zrationalizować.

Należy zauważyć, że struktura wydatków publicznych w dużej mierze zdeterminowana jest⁵:

- 1) typem ustroju państwa,
- 2) zakresem i stanem finansów publicznych państwa,
- 3) stopniem centralizacji organizacji finansów publicznych,
- 4) poziomem decentralizacji wydatków publicznych.

² *Budżet zadaniowy w Polsce*, red. T. Lubińska, Difin, Warszawa 2007, s. 17.

³ U. Kosterna, *Zadłużenie publiczne i jego finansowanie w państwach członkowskich Wspólnoty Europejskiej w warunkach kryzysu ekonomicznego* [w:] *Współczesny kryzys gospodarczy. Przyczyny – przebieg – skutki*, red. J. Bednarczyk, I. Bukowski, J. Misala, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu Pl, Warszawa 2009, s. 153.

⁴ http://finanse.wnp.pl/tusk-deficyt-finansow-publicznych-w-2012-r-3-5-3-8-proc,134191_1_0_0.html (15.03.2011).

⁵ http://www.slidefinder.net/1/1aStruktura_20wydatkow_20publicznych_20zielona/13639290 (15.03.2011).

Ponadto ustawa o finansach publicznych ustanawia ogólne zasady gospodarki finansowej podmiotów sektora finansów publicznych⁶:

1) wydatki i rozchody publiczne ujęte w budżetach jednostek sektora finansów publicznych stanowią nieprzekraczalny limit,

2) wydatki publiczne są dokonywane na podstawie przepisów odrębnych ustaw, a ustawa budżetowa określa rozmiary tych wydatków w danym roku budżetowym,

3) wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokościach, które zostały ustalone w ustawie budżetowej, uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego i w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych,

4) jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków,

5) wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz w sposób umożliwiający terminową realizację zadań, jak również w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań,

6) jednostki sektora finansów publicznych dokonują zakupów dostaw, usług i robót budowlanych na zasadach określonych w przepisach ustawy o zamówieniach publicznych,

7) planowanie i dokonywanie wydatków na realizację każdego kolejnego etapu programu wieloletniego poprzedzane jest analizą i oceną efektów uzyskanych w etapach poprzednich,

8) kierownik jednostki sektora finansów publicznych sprawuje nadzór w zakresie gospodarowania środkami publicznymi pod względem zgodności z prawem, efektywności i celowości gospodarowania tymi środkami,

9) realizacja wydatków publicznych powinna być dokonywana zgodnie z harmonogramem realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego,

10) dla poniesienia jednorazowego wydatku wyższego niż wielkość wynikająca z harmonogramu niezbędne jest uzyskanie zgody Ministra Finansów lub zarządu jednostki samorządu terytorialnego,

12) jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do wysokości wynikającej z planu wydatków jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia oraz o obligatoryjne wpłaty płatnika,

13) dysponent części budżetowej lub zarząd jednostki samorządu terytorialnego może ustalić dla podległych jednostek dodatkowe ograniczenia zaciągania zobowiązań bądź dokonywania wydatków.

⁶ Ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r., Dz.U. nr 157, poz. 1240, rozdz. 5.

3. Wydatki publiczne w Polsce w latach 2005–2009

W okresie 2005–2009 widoczny jest szybki wzrost wydatków publicznych (tabela 1). Na uwagę zasługują lata 2008–2009, w których nominalne tempo przyrostu wydatków było najwyższe w badanym okresie i wyniosło odpowiednio 10,5% oraz 10,3%. Z kolei stopa redystrybucji wydatków wzrosła z 41,9% w 2005 r. do 44,0% w 2009 r. Wzrost wydatków wynikał zarówno ze świadomej polityki rządu wobec narastania i rozszerzenia się skutków kryzysu finansowego i gospodarczego w latach 2008–2009, jak i z wcześniejszego ustawowego rozszerzenia zakresu polityki socjalnej oraz potrzeby współfinansowania pomocy z UE⁷.

Tabela 1. Wydatki publiczne w Polsce w latach 2005–2009

Wyszczególnienie	Jednostka	2005	2006	2007	2008	2009
Wydatki publiczne	mld zł	412,1	442,6	483,2	534,0	590,8
Wydatki publiczne jako % PKB	%	41,9	41,8	41,1	42,0	44,0
Dynamika nominalna wydatków publicznych	%	105,7	109,8	109,6	110,5	110,3
Dynamika realna wydatków publicznych	%	103,5	108,7	106,9	106,1	106,5

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu państwa za lata 2005–2009, www.mf.gov.pl.

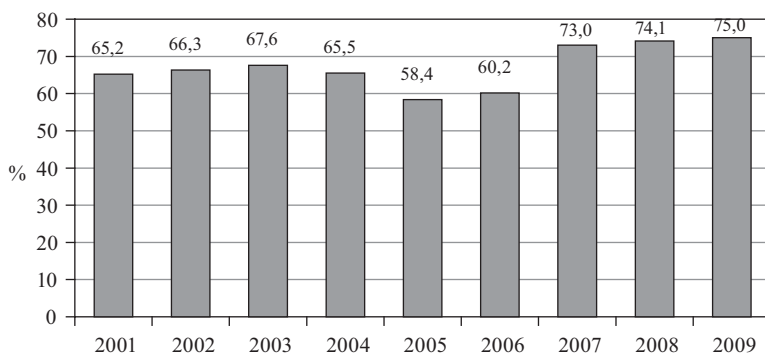
Strukturę wydatków publicznych w Polsce charakteryzuje stosunkowo wysoki udział wydatków sztywnych. Duża ich część jest powiązana z transferami socjalnymi i kosztami zatrudnienia w sektorze publicznym. Tak więc za sprawą wydatków sztywnych polski budżet z roku na rok staje się coraz mniej prorozwojowy.

Wydatki sztywne jest to ta część wydatków budżetu państwa, która wynika ze zobowiązań państwa przyjętych stosownymi ustawami parlamentarnymi. Należy zauważyć, że w Polsce wydatki sztywne stały się czynnikiem determinującym poziom wydatków budżetu centralnego. Zdecydowanie największy udział w tej grupie wydatków mają dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego (JST). Ponadto znaczącą pozycję stanowią wydatki związane z obsługą długu publicznego oraz dotacje do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)⁸.

⁷ B. Woźniak, *Zmiany w polskim sektorze finansów publicznych – ujęcie bilansowe* [w:] *Sektor finansów publicznych w warunkach światowego kryzysu finansowego*, red. A. Alińska, CeDeWu.PL, Warszawa 2011, s. 29–31.

⁸ B. Niedzielski, „*Reumatyzm*” trawi polski budżet, www.bankier.pl (10.01.2011).

Udział wydatków sztywnych w wydatkach ogółem budżetu państwa nigdy jeszcze w Polsce nie był tak wysoki jak obecnie. W 1998 r. oscylował on wokół zaledwie 47%. Jednak już w latach 2001–2002, m.in. z powodu wyraźnego osłabienia się w Polsce tempa wzrostu PKB oraz spadku stopy zatrudnienia, doszło do jego znaczącego wzrostu. Zła koniunktura w gospodarce spowodowała wzrost wydatków państwa na zasiłki socjalne, wcześniejsze emerytury, fundusz pracy oraz aktywizację bezrobotnych. Tym samym w 2002 r. wydatki sztywne w budżecie państwa stanowiły już 66,3%. Następnie reformy, podjęte przez kolejne ekipy rządzące, m.in. w obszarze ubezpieczeń społecznych, służby zdrowia czy też rolnictwa (w tym dopłaty dla rolników), pochłonęły ogromną pulę wydatków budżetowych i doprowadziły do tego, że w 2009 r. wydatki te stanowiły już 75% (rys. 1). Nie bez znaczenia dla wzrostu wydatków było również obniżenie stopy procentowej składek na ubezpieczenia rentowe od lipca 2007 r. z 13% do 10% podstawy wymiaru, a od stycznia 2008 r. do 6%. Wydatki sztywne rosną również za sprawą obciążeń, jakie ponosi państwo z tytułu obsługi długu publicznego oraz świadczeń socjalnych – w tym rent i emerytur. Co więcej, postępujące procesy demograficzne – związane przede wszystkim z szybszym starzeniem się społeczeństwa i pobieraniem przez coraz to większą liczbę osób świadczeń z tytułu renty i emerytury – powodują, że obciążenia te będą nadal rosły. Do tego dochodzi kwestia finansowania inwestycji związanych z organizacją Euro 2012⁹.

Rys. 1. Procentowy udział wydatków sztywnych w wydatkach ogółem budżetu państwa w latach 2001–2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie: B. Niedzielski, *op. cit.*; oraz sprawozdań z wykonania budżetu państwa za lata 2001–2009, www.mf.gov.pl.

⁹ *Ibidem*.

Należy zaznaczyć, że największą pozycję po stronie wydatków sztywnych stanowią subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego. Dzielą się one na subwencje przeznaczone dla gmin, powiatów i województw. Podział środków w ramach tych subwencji jest stosunkowo skomplikowany i dokonywany przy zastosowaniu algorytmów matematycznych uwzględniających m.in. liczbę mieszkańców i dochody podatkowe jednostek samorządu. W efekcie są to czynniki dodatkowo wpływające na tzw. usztywnienie wydatków. Poważny problem stanowią również zapisy konstytucji, które mówią o zapewnieniu jednostkom samorządowym udziału w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań. W rezultacie ta część dotacji, która przekazywana jest samorządom na realizację podstawowych zadań własnych, może być uznana również za tzw. wydatek quasi-sztywny¹⁰.

Kolejną istotną pozycję stanowią dotacje dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS). Fundusz ten wypłaca świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego. Dotacje te systematycznie rosną, co wynika m.in. z przekazywania od 1999 r. części składek do OFE. Ponadto na wzrost dotacji wpływają przeszacowania dochodów, niedoszacowania wydatków i niska ściągальność przychodów własnych. Na wzrost dotacji wpłynęły też regulacje prawne przyjęte przy wprowadzaniu reformy emerytalnej, polegające na obligatoryjnym ograniczeniu rocznej podstawy wymiaru składek do wysokości 30-krotności prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej¹¹.

Pozycją znacznie wpływającą na wzrost wydatków sztywnych są też wydatki związane z obsługą długu publicznego. Przy czym wraz ze wzrostem wydatków na obsługę długu publicznego rośnie w całkowitej kwocie tych wydatków udział wydatków związanych ze spłatą odsetek od otrzymanych pożyczek i kredytów zagranicznych oraz obligacji wyemitowanych za granicą¹².

Ostatnią istotną pozycję stanowią dotacje dla KRUS. Struktura kasy jest rozbudowana, a w jej ramach działa aż sześć różnego rodzaju funduszy, co nie sprzyja przejrzystości systemu. Środki pochodzą ze składek ubezpieczonych i opłacane są za każdego w równej wysokości ustalonej raz na kwartał przez Radę Ubezpieczenia Społecznego Rolników¹³.

Jak wynika z powyższych rozważań, transfery określone ramami prawnymi wymagają zaangażowania dominującej części wydatków w polskim systemie finansów publicznych. W związku z tym jedynie ograniczoną ich część rząd

¹⁰ K. Wołowicz, *Czy da się ograniczyć wydatki sztywne?* „Rzeczpospolita”, 5.02.2010.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

może przeznaczyć na inwestycje infrastrukturalne, badania i rozwój, aktywną politykę rynku pracy oraz poprawę jakości służb publicznych. Za sprawą zatem wciąż rosnących w budżecie centralnym tzw. wydatków sztywnych polski budżet z roku na rok staje się coraz mniej prorozwojowy. Trudność tej sytuacji dodatkowo polega na tym, że nic nie wskazuje na to, aby ich poziom w kolejnych latach miał ulec istotnemu obniżeniu, a wręcz przeciwnie – nadal mogą one wykazywać tendencję wzrostową. Wydatki sztywne są często podwyższane pomimo słabych wyników gospodarczych i złej sytuacji budżetu, gdyż są one indeksowane, czyli automatycznie zwiększane. Indeksowanie niektórych wydatków wiąże się z tym, że muszą one zostać podniesione o wielkość inflacji i część realnego wzrostu płac. Stąd też deficyt budżetowy oraz dług publiczny mogą okazać się na tyle wysokie, że zacieśnienie polityki fiskalnej – czyli drastyczne zmniejszenie wydatków z publicznej kasy i podwyższenie podatków – stanie się koniecznością. Skutki tego typu działań mogą okazać się dotkliwe dla całego społeczeństwa, szczególnie w momencie gdy dojdzie do równoczesnego zacieśnienia polityki fiskalnej państwa i spadku koniunktury gospodarczej. Wobec takiego stanu rzeczy oczywiste wydaje się, że aby trwale i skutecznie rozwiązać problemy finansów publicznych, należy najpierw zreformować wydatki sztywne. Jak dotychczas jedyną reformą ograniczającą wielkość wydatków sztywnych budżetu państwa była przyjęta pod koniec 2008 r. reforma systemu emerytur pomostowych. Należy zauważyć, że reforma wydatków sztywnych jest niewątpliwie decyzją polityczną, trudną, niepopularną i bolesną dla wielu grup społecznych. Wymaga zmiany wielu ustaw naruszających interesy dotychczasowych beneficjentów systemu.

Problem wydatków sztywnych dotyczy nie tylko Polski, ale też innych krajów UE. Niektóre z nich rozpoczęły reformy w sektorze finansów publicznych mające na celu ograniczenie wielkości wydatków sztywnych w budżecie państwa. Przykłady reform wydatków publicznych w poszczególnych krajach UE prezentuje tabela 2.

4. Podsumowanie

Polski budżet jest budżetem o charakterze socjalno-administracyjnym o niskich wydatkach na gospodarkę i o charakterze prorozwojowym, przy wysokim udziale wydatków zdeterminowanych. Obecna struktura wydatków tylko w niewielkim stopniu pozwala na wykorzystywanie budżetu w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego, tempa wzrostu PKB, skutecznej walki z bezrobociem czy zmniejszania luki gospodarczej i cywilizacyjnej w stosunku do innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Istnieje zatem potrzeba wzrostu wydatków w dziedzinie wydatków prorozwojowych (takich jak nauka, szkol-

Tabela 2. Reformy wydatków publicznych w krajach Unii Europejskiej

Rodzaj reformy	Opis
Redukcja płac w sektorze publicznym	Irlandia – 7-procentowa redukcja płac w całym sektorze publicznym oraz 15-procentowa redukcja płac pracowników na najwyższych szczeblach sektora publicznego Hiszpania – obniżka płac pracowników służby publicznej o 5% w 2010 r. i zamrożenie w 2011 r. oraz obniżenie płac ministrów i wyższych urzędników państwowych o 15% Węgry – 15-procentowa redukcja płac w sektorze publicznym oraz likwidacja bonusów i „trzynastek” Łotwa – redukcja pensji o 15% w sektorze publicznym Litwa – zamrożenie płac w sektorze publicznym na 2 lata Czechy – 4-procentowa obniżka płac w administracji publicznej
Świadczenia rodzinne	Hiszpania – zniesienie 2500 euro „becikowego” od 2011 r.
Świadczenia emerytalne	Wielka Brytania – zmniejszenie indeksacji emerytur – od 2011 r. waloryzacja tylko o wskaźnik inflacji Hiszpania – zawieszenie indeksacji emerytur Węgry – zamrożenie emerytur w sektorze publicznym Czechy – brak indeksacji emerytur w 2010 r. Łotwa – obniżka emerytur o 10%, obniżka emerytur dla osób pracujących o 70% Litwa – cięcie emerytur w sektorze publicznym o 11%
Wiek emerytalny	Węgry – podwyższenie wieku emerytalnego do 65 lat Holandia – podwyższenie wieku emerytalnego z 65 do 67 lat Litwa – stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego do 65. roku życia Grecja – w latach 2010–2013 wiek emerytalny kobiet wzrośnie z 60 do 65 lat Słowacja – od 2014 r. wiek emerytalny kobiet będzie wzrastał z 55 do 62 lat (o 9 miesięcy rocznie)
Dotacje dla przedsiębiorstw	Czechy – cięcia o ok. 1 mld euro subsydiów dla przedsiębiorstw
Samorząd terytorialny	Hiszpania – oszczędności samorządów lokalnych w wysokości 1,2 mld euro

Źródło: www.dlugpubliczny.org (2010); oraz *Stability and Convergence Programmes (or updates): 2009–2010*, European Commission, April 2010.

nictwo wyższe, edukacja) oraz infrastrukturalnych¹⁴. Ponadto obecna struktura wydatków budżetowych implikuje ograniczoną swobodę rządu w kształtowaniu wielkości deficytu budżetu państwa. Systematyczny wzrost wydatków sztywnych prowadzi do eliminowania pozostałych wydatków finansowanych z budżetu

¹⁴ T. Budzyński, *Struktura wydatków budżetu państwa w latach 2002–2005* [w:] *Ekonomiczne i prawne problemy racjonalizacji wydatków publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szolno-Koguc, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2005, s. 32–33.

państwa i ogranicza pole manewru polityki fiskalnej. Wobec takiego stanu rzeczy oczywiste wydaje się, że aby w sposób trwały i skuteczny rozwiązać problemy finansów publicznych, należy w pierwszej kolejności rozpocząć reformę wydatków sztywnych. Wśród najczęściej proponowanych zmian w strukturze wydatków publicznych należy wymienić¹⁵:

- 1) zmianę indeksacji rent i emerytur oraz zasady podwyżek w sektorze budżetowym,
- 2) przegląd wszystkich świadczeń finansowanych przez państwo,
- 3) zmniejszenie dotacji do FUS i KRUS,
- 4) zmianę obowiązujących w Polsce ustaw w celu ograniczenia finansowania nierozwojowych wydatków,
- 5) zmianę zadań samorządów, w celu zmniejszenia subwencji płynących z budżetu centralnego do samorządowych kas,
- 6) kontynuację procesu decentralizacji finansów publicznych.

Przy obecnym poziomie i strukturze wydatków budżetowych nie jest możliwe zabezpieczenie w dostatecznym stopniu wydatków prorozwojowych, dlatego też niezbędna jest reforma wydatków publicznych umożliwiająca finansowanie w taki sposób, aby nie wzrastał deficyt i możliwe było wypełnienie fiskalnych wymogów traktatu z Maastricht.

Literatura

- Budzyński T., *Struktura wydatków budżetu państwa w latach 2002–2005* [w:] *Ekonomiczne i prawne problemy racjonalizacji wydatków publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szolno-Koguc, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2005.
- Budżet zadaniowy w Polsce*, red. T. Lubińska, Difin, Warszawa 2007.
- Głapiak E., *Finanse muszą być elastyczne*, „Rzeczpospolita”, 29.01.2010.
- Kosterna U., *Zadłużenie publiczne i jego finansowanie w państwach członkowskich Wspólnoty Europejskiej w warunkach kryzysu ekonomicznego* [w:] *Współczesny kryzys gospodarczy. Przyczyny – przebieg – skutki*, red. J. Bednarczyk, I. Bukowski, J. Misala, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu.PL, Warszawa 2009.
- Niedzielski B., „Reumatyzm” trawi polski budżet, www.bankier.pl (10.01.2011).
- Owsiak S., *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Sprawozdania z wykonania Budżetu Państwa za lata 2005–2009, www.mf.gov.pl.
- Stability and Convergence Programmes (or updates): 2009–2010*, European Commission, April 2010.
- Wołowicz K., *Czy da się ograniczyć wydatki sztywne?*, „Rzeczpospolita”, 5.02.2010.

¹⁵ E. Głapiak, *Finanse muszą być elastyczne*, „Rzeczpospolita”, 29.01.2010.

Woźniak B., *Zmiany w polskim sektorze finansów publicznych – ujęcie bilansowe* [w:] *Sektor finansów publicznych w warunkach światowego kryzysu finansowego*, red. A. Alińska, CeDeWu.PL, Warszawa 2011.

Ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. Dz.U. nr 157, poz. 1240, rozdz. 5.

Public Expenditure in Poland in 2005–2009

Public expenditure is the main tool for performing the allocation function of public finance. The structure of public expenditure in Poland is characterised by a relatively high share of fixed expenditure frames. A large number of them are related to the transfer of social benefits and labour costs in the public sector. Therefore, as a result of fixed expenditure, the Polish budget, from year to year, becomes less development-oriented. The paper stresses the need for carrying out breakthrough reforms in the sector of public finance in order to lower the level of fixed expenditure.

Alicja Kasperowicz-Stępień – doktor, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów, Katedra Finansów.

Zainteresowania naukowo-badawcze: polityka fiskalna państwa, problem racjonalizacji wydatków publicznych, zarządzanie długiem publicznym.

e-mail: kasperoa@uek.krakow.pl